

UPUTSTVO ZA PRIPREMU PACIJENATA ZA VAĐENJE KRVI

1) Uzorak krvi uzimati ujutru nakon noćnog gladovanja, 12 sati posle poslednjeg obroka.

-**Hrana** dovodi do povećanja koncentracije:
glukoze, holesterola, triglicerida, fosfata, proteina, gvožđa, vitamina i dr.

-**Dnevne varijacije** su veoma značajne kod: gvožđa, kateholamina, kortizola, ACTH, kortikosteroida,...

-Krv za **hormone stresa** (ACTH, prolaktin, kateholamini, kortizol,..) vaditi posle odmora od najmanje 15-30 minuta.

2) Izbegavati veću fizičku aktivnost 2-3 dana pre vađenja krvi.

-Povećana fizička aktivnost može značajno povećati aktivnost pojedinih enzima (CK, LDH, AST) i nivo kalijuma.

3) Pre vađenja krvi ne uzimati lekove (u dogovoru sa lekarom) i preparate koji mogu uticati na rezultat.

(preparti gvožđa, vitamini, hormonska terapija, diuretici, analgetici i dr.)

4) Preporuka za pacijente koji su na oralnoj antikoagulantnoj terapiji: -terapiju uzimati uveče (poželjno u isto vreme) -krv za analizu protrombinskog vremena vaditi u jutarnjim satima.

Preporučuje se da interval između uzimanja leka i vađenja krvi za PV bude 12h.

-Unos hrane sa povećanim sadržajem vitamina K i unos drugih lekova može da utiče na dobijeni rezultat.

-Namirnice sa visokim sadržajem vitamina K su: lisnato povrće, zelena salata, spanać, kelj, kupus, brokoli, jabuke, šargarepa, paradajz i dr.

UPUTSTVO ZA SAKUPLJANJE URINA

Najbolji uzorak urina za analizu je *svež, prvi jutarnji urin (srednji mlaz)* u sterilnoj bočici sa predhodno sprovedenom jutarnjom toaletom.

Uzorak urina se mora testirati u roku od 2h od uzorkovanja ili nakon 4h ako se čuva u frižideru.

Žene ne treba da sakupljaju urin za vreme menstruacije.

SAKUPLJANJE 24h URINA

Sakupljati urin 24h u bocu i u toku sakupljanja čuvati na tamnom i hladnom mestu:

- 1) Sipati konzervans u bocu (ako je potrebno).
- 2) Prvu jutarnju porciju urina baciti.
- 3) Sav urin u toku dana i noći sakupljati u bocu sa konzervansom.
Prvu jutarnju porciju sledećeg dana ubaciti u bocu i završiti sakupljanje mokraćne.

Analize iz 24h urina koje zahtevaju dodatak <u>konzervansa</u>:	Analize koje se mogu raditi <u>iz pojedinačne porcije urina</u>:
Kateholamini (adrenalin, noradrenalin, dopamin)	Amilaza
5-HIAA, VMA	Bens-Jones-ovi proteini
17-Ketosteroidi , 17-OH-Korikosteroidi	Test trudnoće
Metanefrin, Normetanefrin	Testovi na droge
Kalcijum, Fosfat, Magnezijum (dodaje se u laboratoriji u celu zapreminu)	Osmolalnost
Mokraćna kiselina (dodaje se u laboratoriji u celu zapreminu)	UBC- tumor marker mokraćne bešike

TEST OPTEREĆENJA GLUKOZOM

- 1) Pre izvođenja testa pacijent ne sme da se izlaže intenzivnim fizičkim aktivnostima.
- 2) Pacijent treba da bude na normalnoj ishrani u toku 3 dana pre izvođenja testa.
- 3) Pacijent treba da prekine sa uzimanjem lekova kao što su kortikosteroidi i diuretici (u dogovoru sa lekarom) jer utiču na metabolizam glukoze.
- 4) Test se izvodi ujutru, **posle 10-16h noćnog gladovanja** (dozvoljeno je uzimanje vode i nezaslađenog čaja).
Za vreme testa pacijent treba **da miruje, da ne puši, da ne jede i da ne pije.**

Vreme trajanja testa je od 120 do 180 minuta.

PRIPREMA PACIJENTA ZA MIKROBIOLOŠKA ISPITIVANJA

URINOKULTURA

Doneti *svež, prvi jutarnji* uzorak urina (*srednji mlaz*) u sterilnoj bočici .
Pre sakupljanja uzorka sprovesti neophodne higijenske mere (pranje toplom vodom i sapunom).

BRISEVI GRCLA, USNE I NOSNE DUPLJE

- 1) Ujutru pre uzimanja brisa najbolje je da pacijent *ne doručkuje, da ne pije bilo kakav napitak, niti da sprovodi higijenu usne duplje*.
Ukoliko je pacijent jeo ili pio neki napitak treba da prođe minimum 30 minuta do uzimanja brisa.
- 2) Bris je potrebno uzeti *pre antibiotske terapije*.
- 3) Potrebno je da prođe *najmanje 12h od lokalne aplikacije antiseptičkog sredstava* do uzimanja brisa.
- 4) Kontrolni uzorak posle antibiotske terapije uzeti *posle najmanje 7 dana od završene terapije ili po zahtevu lekara*.

GENITALNI BRISEVI

- 1) **Cervikalni bris na hlamidije i mikoplazme i PAPPA test**
-Ne uzimati briseve u periodu ovulacije (sredina mesečnog ciklusa).
- 2) **Uzorci iz genitalnog trakta** (vaginalni i cervikalni bris)
-Pacijentkinja ne bi trebalo da ima seksualni odnos prethodnog dana.

URETRALNI BRISEVI

-Pacijent ne treba da urinira 1-2 sata pre uzimanja brisa.

SPERMOKULTURA

-Pacijent treba prethodno da urinira.

SPERMOGRAM

- Pacijent ne treba da ima seksualne odnose 3-5 dana.
- Uzorak sperme se daje u laboratoriji ili se donosi u laboratoriju na temperaturi tela u roku od 20 minuta od uzorkovanja.

**PRIPREMA PACIJENTA PRE IZVOĐENJA
IZDISAJNOG TESTA NA HELICOBACTER PYLORI**

- 1) Ne uzimati hranu najmanje 6h pre izvođenja testa.
- 2) Potrebno je da prođe najmanje 4 nedelje nakon sistemskog lečenja antibioticima i najmanje 2 nedelje nakon poslednje doze lekova za smanjenje želudačne kiseline.
- 3) Ne preporučuje se kod osoba sa delimičnom gastrektomijom; po preporuci lekara test se može izvoditi i kod osoba mlađih od 18 godina.

Za izvođenje testa potrebno je u laboratoriji provesti 20-30 minuta.

**Uputstvo za skupljanje 24h mokraće za katecholamine, VMA,
ketosteroide, kortikosteroide, serotonin i 5-HIAA**

Jedan dan pre sakupljanja mokraće i za vreme sakupljanja mokraće pacijent **ne sme uzimati nikakvu terapiju (ukoliko je to moguće, a svakako u dogovoru sa ordinirajućim lekarom), ne sme da jede banane, orahe, lešnike, bademe, avokado, plavi patlidžan i ananas i ne sme da pije kafu.**

Mokraća se sakuplja 24h u flašu sa konzervansom (kiselinom koja se dobija u laboratoriji- 6M HCl) na sledeći način:

Prva jutarnja mokraća se odbaci, a sva mokraća u toku dana i noći se sakuplja u flašu sa konzervansom koja se čuva na hladnom i tamnom mestu. Sakupljanje mokraće se završi sledećeg dana zaključno sa prvom jutarnjom porcijom koja se ubaci u flašu.

Kako nije moguće tačno predvideti količinu urina koja će biti sakupljena za 24h treba pripremiti dve flaše i u prvu sipati polovinu dobijene kiseline. Ako se ova flaša napuni a sakupljanje nije završeno ostatak kiseline sipati u drugu flašu i nastaviti sakupljanje. Na kraju perioda sakupljanja celokupnu količinu doneti u laboratoriju. Ukoliko nije potrebna druga flaša na kraju perioda sakupljanja ostatak kiseline dodati u sakupljeni urin i celu količinu doneti u laboratoriju.